

seq. Porro, ut dubium de Ulyssiponensi matrimonio propositum solveretur, minimè necesse fuit inquirere, quanam ex duabus relatis opinionibus prævalere deberet; in utraque enim rectè pronuntiari poterat pro nullitate matrimonii, de quo tunc agebatur, quemadmodum Congregatio re ipsa pronuntiavit. At iis, qui valida agnoscunt superius enuntiata matrimonia, de quibus Ecclesiastica Historiæ loquuntur, celebrata nimirum inter virum & foeminam, quibus ex Christianæ perfectionis studio propositum erat, quique etiam mutua promissione convenerant, ut à matrimonii consummatione abstinerent; uti factum narrant à Sancta Pulcheria Imperatrice, dum Marcianum Augustum in conjugem simul, & imperii consortem accepit, & inter alios plures; iis, inquam, necesse omninò est de viribus, & subsistentia secundæ ex præfatis opinionibus studiosè disquirere. Ne sermonem hunc nostrum extraneis quaestionibus abrumpamus, ab hac abstinendum nobis esse censemus. Sed cum in nostro Tractatu de Festis Beatissimæ Virginis Mariæ, satis multa dixerimus de matrimonio ab ea inito cum Sancto Josepho, cujus commemorationem facit Ecclesia die 23. Januarii, paucis hinc complectemur ea quæ in prædicto Opere nostro fusiùs exposuimus; quò intelligere quisque possit, ex hoc sancto Beatissimæ Virginis matrimonio nihil inferri posse contra supra expositam firmatamque veritatem, matrimonium nempe illud irritum esse, in quo aliqua conditio apposita fuerit, quæ ejusdem substantiæ repugnet.

XIII. Qui affirmant, Beatissimæ Virginis Matrimonium cum Sancto Josepho in solis sponsalibus constituisse, ii temerè falsoque opinantur. Itaque pro certo tenendum est, primò,

matrimonium inter eos contractum fuisse verum & ratum; secundo, Beatissimam Virginem, antequam cum Sancto Josepho matrimonio conjungeretur, votum quidem emisisset castitatis perpetuò servandæ, ea tamen addita conditione, si ita Domino placuisset; nam sub Mosaica lege oportebat generationi insistere tam mulieres, quam viros; tertio, cum eadem Beatissima Virgo, ante celebrationem matrimonii, ex peculiari revelatione intellexisset, suum conservandæ castitatis propositum Divinæ voluntatis assensu comprobari, hujusmodi voto jam se absolutè obstrinxisset; quarto, ante ipsum quoque matrimonium, Deo pariter revelante, manifestatum Beatissimæ Virgini fuisse simile Sancti Josephi propositum de servanda in matrimonio virginitate; denique, cum Beatissima Virgo, Sanctusque Joseph in matrimonium sese conjunxerunt, nullam omninò apposuisse conditionem; idque satis est, ut affirmemus, nihil ex eo matrimonio colligi posse, quod veritatem illam evertat, scilicet nullum & irritum esse matrimonium, in quo contrahendo adjicitur conditio aliqua illius substantiæ contraria. Hæc est Sancti Thomæ doctrina in 4. Sent. dist. 30. quæst. 2. art. 1. quæst. 2. ad 2. Eius verba: *Beata Virgo antequam contraheret cum Joseph fuit certificata divinitus, quod Joseph in simili proposito erat; & ideo non se commisit periculo nubens; nec tamen propter hoc aliquid veritati deperit; quia illud propositum non fuit conditionaliter in consensu appositum; talis enim conditio, cum sit contra matrimonii bonum, scilicet prole procreandam, matrimonium tolleret.*

CAPUT XXIII.

De postulatis aliquando propositis circa præsentiam Parochi in matrimonii celebratione; & de matrimoniis conscientie nunciatis.

TRidentini Concilii decretum cap. 1. sess. 23. de reformatione matrimonii, quo statutum fuit ut matrimonium coram proprio Parocho, aut alio sacerdote de ejusdem Parochi, aut Episcopi licentia, & duobus testibus celebraretur, ita ut matrimonium aliter celebratum, irritum sit, occasionem aliquandò dedit Episcopis postulandi, quinam verus nubentium Parochus esse intelligatur. Porro Nos olim decreta Congregationis Concilii, ejusdemque responsa hac de re edita, collegimus in nostra Institutione 33. & 46. Latine editionis. Quare, ne hic eadem, quæ dicta jam sunt, repetamus, quædam tantummodo responsa hoc locò adjiciemus, quæ data fuerunt Episcopo Giennensi anno 1581. & relata habentur lib. 3. decretorum pag. 59. & seq. Episcopus siquidem, Ecclesiæ suæ statum referens, nonnulla dubia discutienda proposuit, quorum hoc primum fuit: „Utrum prohibitione facta ab Ordinario, ne Parochus aliquos desponsaret, ita tollatur jurisdictio ipsius Parochi, ut ad contrahendum matrimonium contra talem prohibitionem, non sit legitimus Parochus. Huic autem talis fuit data responsio: Valere matrimonium contractum coram Parocho, cui interdictum est ab Episcopo, ne interveniat. Secundum: „Utrum matrimonium, in quo intervenit Vicarius Parochi, non invalidus, sed valens, contra prohibitionem tantum Ordinarii, sit validum,

„vel potius invalidum, quia non intervenit Sacerdos habens jurisdictionem, cum sit sublata ab Ordinario. Secundo: Esse validum. „Tertium: Si invitus, & compulsus per vim adsit Sacerdos, dum contrahitur matrimonium, præcedente vel non præcedente dicta prohibitione, utrum tale matrimonium subsistat. Tertio: Subsistere. „Quartum: Si Sacerdos adfuerit, nihil tamen eorum, quæ agebantur, vidit, neque audivit, utrum tale matrimonium validè contrahatur, vel potius, tamquam sine Sacerdote, nullius sit ponderis & momenti. Quarto: Non valere: si Sacerdos non intellexit; nisi tamen affectasset non intelligere. Quintum: Si adsit Sacerdos, dum contrahitur matrimonium, casu non cogitans, se esse ad id vocatum, sed aliud agens, audit duos inter se contrahentes matrimonium, utrum sit validum tale matrimonium, in quo fuit præsens, non tamen certioratus nec ad id expressè vocatus, neque interponens suam auctoritatem dicto, vel facto; vel potius sit nullum, quasi assistentia auctoritativa per Concilium requiratur, & non nuda vel casualis præsentia. Quinto: Valere, etiamsi Parochus aliam ob causam adhibitus sit ad illum actum. Hujus responsionis summa à Fagnano refertur in cap. Quoniam, num. 29. & seq. de constitutionibus, et in cap. Litteræ, num. 5. & seq. de matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiæ. Quæ verò ad quartum dubium fuit data responsio, cum alio convenit ejusdem Congregationis judicio, edito die 29. Aprilis 1593. ut ex lib. 7. decret. pag. 106. à tergo in quadam Causa Ulyssiponensi: *Sacra Congregatio censuit, si vera sint, quæ narrantur, &*

Parochus affectasset non intelligere, matrimonium valere.

II. Multiplex hoc relegendes Congregationis Decretum, quo dubiis Giennensis Episcopi satisfecit, opportunum maximè duximus alia quædam hic observanda proponere, quæ & aliquandò subministrarunt, & subministrare in posterum materiam possunt ad respondendum postulatis Episcoporum, in Ecclesiarum relationibus interrogantium circa Parochorum præsentiam in matrimoniorum celebratione à Tridentino præscriptam.

III. In eo Decreto inter alia statuitur validum esse matrimonium, quod fuerint initum vel coram Parocho; vel coram Parochi Vicario, etiamsi illis ab Episcopo interdictum fuerit, ne matrimonii celebrationi assistentiam præstarent. Super quo sanè nulla videtur excitare posse gravioris momenti difficultas. Cum enim ea non sit Episcopo auctoritas, ut possit inducere impedimentum dirimens, quod non est, aut aliquod matrimonium, quod e canonum præscripto nullum irritumque non sit, nullum irritumque statuere, ut firmiter Barbosa *de Offic. & Potest. Episcopi part. 2. allegat. 32. n. 93.* & Natalis Alexander *in Theologia Dogmat. & Moral. tom. 2. lib. 2. de Sacram. Matrim. in consecrariis articulis, seu in regulis proximè spectantibus, reg. 9.* illicitum quidem erit matrimonium, si celebretur coram eo, cui Episcopus huiusmodi celebrationi adesse vetuerit; graviter etiam peccabit iis, qui sprete Superioris prohibitione, eidem assistentiam præbebit; at nulla ratione dici poterit, matrimonium ipsum nullitatis vitio subiacere.

IV. Statuitur etiam in eo Decreto, validum & firmum esse matrimonium, cui legitimus Sacerdos, non

spontè, sed invitus & coactus adfuerit. In quam opinionem conveniunt Scriptores, uno excepto Segura, cui contraria sententia magis aridet. Videndi Barbosa *de Offic. & Potest. Parochi part. 1. cap. 21. n. 46.* Cardinalis de Lauræa *in 4. lib. sent. tom. 3. de matrim. disp. 22. art. 10. num. 244.* & fusè Schmalzgrueber *ad tit. Decretal. de clandestina desponsatione, §. 3. n. 237.* & seq. Auctores, qui sunt ejusdem opinionis, enumerat. Et reverà, cum Parochi præsentia verificetur, etiamsi per vim inducta sit, idemque Parochus fidem facere possit Ecclesiæ, celebratum verè fuisse coram se matrimonium, etiam si illius celebrationi spontè non interfuerit, sed coactus; nihil videtur in hoc casu deesse, quod necessarium ad matrimonii validitatem judicatur. Unde *in l. Coram Titio, 509. ff. de verb. significat.* ita legitur: *Scire autem, non etiam velle, is debet; cum eo invito, rectè fit.*

V. Definitum etiam legimus in eodem Decreto, validum fore matrimonium, cui interfuerit Parochus, licèt non accersitus ad eum finem, sed falso aliquo nomine ad id fraudulenter inductus. Neque id generaliter inficiari quis poterit. Aliqui tamen sunt, qui ad matrimonii validitatem satis esse putant ejusmodi præsentiam Parochi, quam contrahentium verba ita audiat, intelligatque, ut testimonium certum de matrimonio coram se inito ferre possit; cujus sententiæ patroni videri possunt relati à Giribaldo *de Sacramento Matrimonii tract. 10. cap. 7. dub. 12. à num. 98. usque ad num. 101.* Alii verò, probabilius opinantes, admittunt quidem, validum fore matrimonium celebratum coram Parocho, qui alio, quam matrimonii obtentu, vocatus fuerit; sed nihilominus necessarium putant, eundem Pa-

Pa-

Parochum antea moneri, accersitum eum quidem fuisse diverso nomine, reverà autem ut matrimonii celebrationi interesset. Videantur Pontius *de Matrimonio lib. 5. cap. 21. n. 4.* Cabassutius *in Theor. & Prax. Jur. Can. lib. 3. c. 26. n. 12.* Schmalzgrueber *loc. cit. n. 234. & seq. præcipuè n. 236.* ubi affert resolutionem Congregationis Concilii sequentibus verbis conceptam: *An sit matrimonium, si duo contrahant per verba de præsentii, proprio Parocho præsentè, & aliis requisitis non omissis, cui contractui Parochus formaliter, adhibitus non fuit, sed dum fortè convivii, vel confabulationis, vel aliud tractandi causa adesset, audit huiusmodi contractum geri, & postea alter contrahentium velit ab huiusmodi contractu ratione defectus resilire? Sacra Congregatio respondit, posse, nisi alia intervenerint, quæ Parochum à contrahentibus adhibendum fuisse arguant.* Eadem resolutio refertur à Pontio *loc. cit.* qui deinde ita subdit: *Quare de hoc amplius dubitare non licet.* Concordat Natalis Alexander *loco supradicto reg. 10.* Videri etiam potest eadem resolutio in Opere Joannis Gallemart ad Concilium Tridentinum, edito Tridentini anno 1737. nimirum *ad sess. 24. cap. 1. de reformat. matrim. pag. 256. §. An sit matrimonium.*

VI. In suprà relato Decreto matrimonium illud effectum carere statuitur, cui Parochus ita sit præsentis, ut neque videat contrahentes, neque auribus eorum verba percipiat; eo enim casu præsentia Parochi tamquam merè physica considerari debet, quæ ad matrimonii validitatem non sufficit juxta id, quod in eadem Congregatione definitum fuit in Causa Romana *super dubiis matrimoniorum die 7. Martii 1700.* in qua, cum ea res Innocentii XII. Pontificis jussu diligenti examine discussa fuisset, eorum impro-

bata fuit opinio, qui contendebant, ad validitatem matrimonii præsentiam Parochi merè physicam satis esse. Parochus enim interest matrimonio tamquam testis auctorizabilis pro Ecclesiâ; quæ, cum in aliis duobus, aut tribus testibus, ad matrimonium ritè contrahendum necessariis, non eas qualitates requirat, quæ illos omni exceptione majores constituent, uti fusè demonstrat Sylvius *Operum tom. 5. edit. Antwerp. in var. resolut. verb. Matrimonium x. §. Ad secundum*, idcirco Parochi præsentiam voluit, ut in illius probitate maximum veritatis fundamentum statueret; uti colligitur ex Historia dicti Concilii scripta à Cardinali Pallavicino *lib. 22. cap. 4. num. 3. & num. 12.* Parochus autem non potest testem agere tantæ in Ecclesia auctoritatis, nisi & videat contrahentes, & vel eorum audiat verba vel ea non percipiens, signa saltem videat, & intelligat, quæ mutuum significant utriusque partis consensum, juxta textum *in citata l. Coram, ff. de verbor. significat.* cujus verba sunt hæc: *Coram Titio aliquid facere jussus, non videtur præsentè eo fecisse, nisi is intelligat. Itaque, si furiosus, aut infans sit, aut dormiat, non videtur coram fecisse.* Cui conformis est *Can. Testes, 3. quest. 9.* ubi Glossa *in verb. Præsentia*, inquit: *Dum tamen intelligant; nam aliter non dicuntur præsentès & Can. In primis 2. quest. 1.* ubi eadem Glossa *verb. Præsentè*, subdit: *Ea intelligente; aliis non diceretur præsentès; præter multa plura quæ videri possunt apud Ferosinum in tract. 2. tom. 2. de Offic. & Sacram. Eccl. in c. 2. & 3. de Offic. Archiepiscopi quæst. 1. num. 63. & seq.* & apud Cardinalem de Lauræa *loc. cit. art. 10. num. 240. & seq.*

VII. Quamvis verò in dubium ali-

aliqui revocaverint, utrū Parochus in matrimonio partes agat testis auctorizabilis pro Ecclesia, cum non desint Theologi clari nominis, qui Parochum volunt esse Sacramenti Ministrum, eidemque tamquam ministrantem assistere, juxta ea, quæ vidimus in superiori lib. 8. cap. 17. alii verò contenderint, non eam fuisse Concilii mentem, ut ad validitatem matrimonii Parochus propriis oculis conjugum intueri, & propriis auribus mutui eorum consensus verba percipere deberet; alioquin ea matrimonia penitus sustulisset, quæ fiunt aut per interpretem, cum Parochus contrahentium idioma non intelligit, aut per procuratorem, utroque, vel altero conjugum longe absente; siquidem in primo casu Parochus verborum, quæ à contrahentibus proferuntur, significationem minimè percipit, sed ad ea se refert, quæ ait interpret; in secundo verò neque contrahentium excipit verba, neque personas aspiciat, sed solum intuetur procuratorem, ejusque intelligit verba: attamen istorum ratiocinationes satis profectò non sunt ad evertendam rectè constitutam firmatamque sententiam de necessaria ejusmodi præsentia Parochi in matrimonii celebratione, qua & contrahentes oculis suis aspiciat, & mutuum eorum consensum auribus suis excipiat.

VIII. Quæstio enim fieri solita, quam Nos innuimus superiore lib. 8. cap. 17. quamque insolutam, uti par erat, reliquimus, in eo sita est, utrū matrimonii Minister sit Parochus, an potius ipsimet contrahentes, sicuti magis communiter Auctores docent, sint matrimonii Ministri. Sed esto sit Parochus, numquid ex hoc inferri poterit, eundem non etiam agere partes testis auctorizabilis ejusdem Sacramenti? Sicuti fieri videmus in Sacramentis Or-

dinis, Pœnitentiæ, Eucharistiæ, Extremæ Unctionis, quorum Sacerdotes ita Ministri sunt, ut etiam testium munere apud Ecclesiam fungantur, si fortè opus sit, ut eorumdem administratio comprobetur. Ubi autem Sacerdos non solum matrimonii Minister, sed simul etiam illius testis auctorizabilis censeatur, necessariò fatendum est, quod superius diximus; nimirum eundem, & contrahentes videre, & eorum verba intelligere omninò debere.

IX. Quod autem pertinet ad ea matrimonia, quæ per procuratorem, aut per interpretem fiunt, cum nullum Nobis onus incumbat, expendendi, utrū, quæ per interpretem contrahuntur, valida & firma sint; & solum innuere sufficiat, nequaquam desse, qui eorum validitatem impugnent, sicuti videri potest apud Clericatum decis. 35. de Sacramento Matrimonii num. 6. & apud Pontium In Tractatu de Matrimonio lib. 5. c. 21. num. 9. & seq. idcirco sermonem redigentes ad ea matrimonia, quæ per procuratorem fiunt, hoc primum asseremus, reperiri in veteri Testamento matrimonium Isaac cum Rebecca per procuratorem Eliezer initum, sicuti legitur Genesis cap. 24. insuper statutas esse in Jure Canonico condiciones ad validitatem matrimonii per procuratorem celebrandi necessariò servandas, quæ leguntur in Cap. Procurator, de Procuratoribus, in 6. Præterea communem hanc esse opinionem, matrimonia, quæ per procuratorem fiunt, etiam post Tridentinum Concilium valida esse, eademque nostris etiam temporibus celebrari, & antehac celebrata fuisse, præsertim inter Principes; quomodo Henricus IV. Galliarum Rex Mariam Mediceam duxit; & Hispaniarum Regis filia cum Austriæ Archiduce per Procuratorem Ferrariæ coram Cle-

men-

mente Papa VIII. Matrimonium iniit. Theologos quidem prudenter consulere, ut qui matrimonio per procuratorem conjuncti sunt, vel iterum ipsimet coram Parocho, & testibus matrimonio jungantur, vel saltem, quod ipsis absentibus actum est, præsentibus ipsi coram Ecclesia ratum habere declarent; sicuti videre est apud Salmanticenses in Cursu Morali tract. 9. de Matrimonio cap. 3. dub. 4. n. 84. At hoc minimè necessarium reputari, sed majoris dumtaxat cautela gratia faciendum suaderi; sicuti post Sotum, Sanchez, Gutierrez, Rebellium, Bonacinam, aliosque fatetur Rosignolium de Matrimonio part. 1. tom. 7. contract. 15. disquisit. 1. §. 21. num. 3. Verum id satis non est, ut asseramus, ad validitatem matrimonii, quod ab ipsis conjugibus præsentibus coram Parocho, & testibus celebratur, nullam esse necessitatem, ut Parochus ipsos contrahentes oculis videat, suisque auribus eorum verba percipiat. Cum enim Concilium ea matrimonia, quæ per procuratorem fiunt, de medio tollere noluerit, necesse fuit, ut liberum antiquo systemati cursum relinqueret; ideoque permetteret, ut, qui per alium facit, per se ipsum facere videatur; & ut possit quis per alium, quod potest facere per se ipsum, sicuti videtur in Cap. Potest quis, & in Cap. Qui facit, de regulis Juris, in 6. Sed tamen ex eo, quod Concilium ratum esse voluerit matrimonium per procuratorem celebratum, in quo Parochus neque conjuges ipsos oculis suis conspiciat, neque ex eorum ore mutuum percipit auribus suis assensum, inferri non potest, definitum, aut permissum ab eo fuisse, ut ubi vir & femina coram Parocho per se ipsos matrimonio conjungi volunt, qualibet ejusdem Parochi præsentia sufficiat

ad matrimonii validitatem, etiam non visis ab eo contrahentibus, & eorum non percepto consensu.

X. Hoc igitur posito, videndos esse omninò à Parocho contrahentes, eorumque percipiendum esse consensum; aliqua tantummodo difficultas oriri potest ex iis verbis, quæ in laudato Decreto nisi tamen affectasset non intelligere; cum enim, antea veluti pro regula statuatur irritum esse matrimonium, si Parochus conjuges non intellexerit, ea deinde subditur limitatio: nisi tamen affectasset non intelligere. Cujus limitationis ut verus sensus intelligatur, opus non est, intimam propriamque hujus verbi affectasset, significationem studiosius inquirere, & penetrare, quemadmodum Juris Civilis Interpretes faciunt in l. Quod ait lex, §. 2. ff. ad legem Juliam de adulteriis; sed quoniam totum Decretum iis verbis expressum est, quibus passim utitur Curia, opportuniùs esse videtur prædicti verbi sensum, juxta communem & usitatum in Curia loquendi modum, interpretari. Affirmarunt nonnulli, Decretum illud de eo Parocho intelligendum esse, qui & videt, & audit, sed se nec videre, nec audire simulat. Ita sentit Neesen in suis Tractatibus de justitia & jure tract. 8. quæst. 6. de Sacram. Matrim. dub. 4. Petes, quid, si Pastor occludat aures, & oculos, & nolit intelligere quid agatur; an matrimonium sic contractum erit validum? Respondeo, si non intellexerit, nec advertit quid actum sit, tunc matrimonium non valere, quia tunc reverà non est moraliter præsens, ita ut possit testificari de matrimonio contrahendo; secus dic, si advertat quid agatur, sed affectat non intelligere, aut data opera fingit se non intelligere. Hæc tamen verbi intelligentia minimè probatur Pontio in Tractatu de Matrimonio,

nio, lib. 5. cap. 21. & quidem merito; neque enim necesse fuerat Decretum condere ad id stabilendum, de quo nullum est dubium, verum scilicet, & validum matrimonium iniri, ubi Parochus & videt, & intelligit, etiamsi se nec vidisse, nec audivisse memtiatur. Alii verò matrimonium inritum esse dicunt, quoties Parochus reverà non videt, nec intelligit contrahentes; etiamsi ideo non videat, neque intelligat, quia ipsemet consultò videre & intelligere noluit, ipseque sibi videndi, & intelligendi modum ademit; ex ea nimirum ratione, quod minimè poterit earum rerum, quas reverà non vidit, nec intellexit, auctorizabile testimonium Ecclesie ferre, quamvis ipse sibi impedimentum creaverit, ut non videret, nec intelligeret. Ita ratiocinatur inter nostros Cardinalis de Lauræa in 4. lib. sent. tom. 3. disp. 22. art. 10. num. 266. Monacellus in formul. legal. pract. 3. part. tit. 2. formul. 5. n. 10. & 11. Giribaldus tract. 10. de Sacramento Matrimonii cap. 7. dub. 12. num. 120. Hæc igitur est horum Auctorum opinio, irritum semper, & nullum esse matrimonium si conjuges nec videantur, nec audiantur à Parocho; idque non solum si ab extrinseca aliqua causa, externoque impedimento adempta fuerit Parocho videndi, audiendique potestas, verum etiam si ipse sibi impedimentum ultrò creaverit, ne videret, neque intelligeret. Itaque re bene considerata, istorum opinio cum ea, quam superius exposuimus, sententia convenit; ut scilicet exceptio illa: nisi affectasset non intelligere; de eo dumtaxat casu accipienda sit, quo Parochus re ipsa viderit, & audiverit, sed simulet, falsoque asserat, se nec vidisse nec audivisse. Alii denique affirmant, matrimonium validum fore, quod celebratum fuerit

coram Parocho, qui si nec vidit, nec intellexit, ipse sibi in causa fuit, ut non videret, nec intelligeret; propterea quod vel aures sibi obstruxerit, vel faciem velaverit, ne audire, & aspiceret cogeret. Et hic verus videtur esse illius Decreti sensus, sicuti colligitur ex Fagnano in cap. Quoniam, n. 25. de constitution. & in cap. Quæsitum, n. 7. et 8. de Penitent. et remissionib. Neque enim ulla haberi debet ratio affectatæ ignorantie illius, qui cum videre, & audire commodè posset, ipse sibi voluntarium possuit impedimentum, ne videret, audiretque, juxta regulam textus in cap. Cum Inhibitio, §. Si quis verò, de clandestina desponsatione, & §. final. & Can. seq. dist. 37. Neque porro æquum est, ut ab arbitrio, factoque Parochi pendeat, libertatem matrimonii impedire. Illud autem objicere minimè prodest, adhibendam esse à Parocho industriam omnem, & diligentiam ad impedienda hujusmodi matrimonia eumque canonicas pœnas incurrere, & signanter in suspensionem ab officio ad triennium incidere, si præsentiam præstet alicui matrimonio, quod fieri præsumatur vel sine præscriptis denuntiationibus, vel sine prævia dispensatione illius, qui super observantia earumdem denuntiationum dispensare potest; juxta Decretalem in c. Cum inhibitio, de clandestina desponsatione. Quamvis enim verum sit, adnitendum esse Parocho pro viribus, ut hujusmodi matrimonia fieri prohibeat; multoque magis eidem cavendum esse, ne eorum celebrationi voluntariam præsentiam exhibeat; ex his tamen hoc tantummodo sequitur, ut ipse data opera non debeat iis interesse, ut occasionem præstandæ iisdem assistentiæ quantum fas est, evitare teneatur; ut etiamsi fortè circumventus, aliove obtentu accersitus fuerit, contrahentes

seriò monere debeat, matrimonia hujusmodi sine gravi culpa celebrari non posse; sibi autem dictam esse legem, ut eosdem contrahentes, si id, quod deliberatur, re ipsa perfecerint ad Superiorem deferat; à quo gravi pœna plectendi erunt; præterea se & animo, & voluntate à præstanda eorum nuptiis præsentia longè abhorre, cum hujusmodi contrahendi ratio à sacris canonibus improbetur; at nihil necesse est aureos obturare, velare faciem aliaque hujus generis facere, quæ ad id solum valent, ut animos contrahentium aliquandò scrupulis torqueant; qui scilicet, quamvis ut plurimum nesciant illicita ab invalidis distinguere, adhuc tamen non solum matrimonium, uti destinaverant, contrahere, sed etiam consummare non prætermittunt; utrumque enim perficere in animo habent, quoties, circumvento, aut deprehenso Parocho, coram eo proferunt verba ad mutuum consensum significandum idonea. Neque timendum profectò est, ne occultum remaneat matrimonium, ea ratione perfectum, indeque aditus aperiatur ad celebrandum alterum matrimonium, primo illo adhuc constante, atque vigente. Quamvis enim hujusmodi matrimonium sit clandestinum de jure, utpotè astutè atque dolosè sine præviis denuntiationibus celebratum, sicuti docet Sanchez de Matrimonio lib. 5. disp. 1. quæst. 1. probaturque ex sequentibus verbis textus in cap. final. de clandestin. desponsat. Si quis verò hujusmodi clandestina conjugia inire præsumperit; attamen fieri nequit, ut re ipsa, & ut ajunt de facto occultum remaneat; cum & Parochus illud ad Episcopum deferre, & Episcopus adversus contrahentes judicialiter procedere debeat. Et sanè quicumque humanarum rerum ignarus non est, poterit ex propria experientia

testari, pleraque matrimonia, quæ in Parochiali Ecclesia præviis denuntiationibus publicè & ritè celebrantur, nisi conjuges fuerint alicujus spectatæ familiæ, vel dignitatis, ut plurimum ignorari; at nullum fuisse clandestinum hujusmodi matrimonium coram Parocho dolosè accito, aut malitiosè deprehenso, sine præviis denuntiationibus inritum, cujus rumor & fama per universam Paroeciam, & civitatem pervagata non fuerint, tum propter conatus à Parocho ad illud impediendum adhibitos, tum propter ipsius matrimonii delationem Episcopali Curie ab eodem Parocho factam, tum denique propter judiciales processus ab Episcopo adversus contrahentes institutos.

XI. Ex hæcenus dictis rectè colligitur, prædicta verba: nisi affectasset non intelligere; de eo casu accipienda esse, quo Parochus invitus ad matrimonii contractum adhibitus, ideo nec videt, nec percipit, quia data opera neque videre voluit, neque percipere, cum tamen & videre, & percipere naturaliter potuisset eadem ratione, qua testes ad eum ipsum actum adhibiti, & vidisse se, & percepisse fatentur. Celebris fuit anno præterito 1753. causa Carthaginiensis Matrimonii, in Concilii Congregatione agitata & judicata, in qua agebatur de quodam matrimonio contracto coram Parocho domi suæ inopinatè deprehenso, qui virum quidem aspexerat, ejusque verba perceperat; foeminam verò nec viderat, nec audiverat. Porrò, cum ex iis, qui controversiæ judices sedebant, totidem ex una parte pro matrimonii validitate, totidem verò ex alia pro illius nullitate opinati fuerint, opportunum Nobis visum est Congregationem ipsam coram Nobis indicere, jussis prius Theologis aliquot aliisque juris Canonici professoribus sententias suas hac de re scriptis expo-

nere; qui sanè maxima diligentia, ac labore collatis inter se tum Theologorum, & Canonistarum placitis, tum decretis ejusdem Congregationis, & actis similium causarum, quæ aliàs coram ipsa agitata fuerant, & ab ea definitæ, in hoc facile convenerunt, ut ad matrimonii validitatem necessarium omninò esset, contrahentes à Parocho videri, eorumque verba mutuum consensum exprimentia ab eodem audiri; eo scilicet principio præ oculis habito, quod, si Parochus matrimonio interest tamquam testis Ecclesiæ autorizabilis, nullo modo poterit de matrimonio contracto fidem facere, ubi nec utrumque viderit conjugem, nec utriusque consensum audierit. Sed cum factum ipsum, de quo agebatur, accuratè perpensum fuerit, ejusque circumstantiæ omnes diligenter excussæ, manifesto compertum est, quod, si Parochus mulierem non vidit, ejusque verba non intellexit, hoc idèd evenit, quia ipse obfirmato animo eam lem videre, & audire noluit, cum eam facile videre & audire potuisset; quemadmodum benè viderant, recteque audierant testes ad eum actum adhibiti. Itaque pronuntiatum fuit, Nobisque annuentibus sententiã pro matrimonii validitate.

XII. Magnam aliquandò præbuere materiam Episcoporum interrogationibus, & postulat is ea matrimonia, quæ *conscientiæ* appellantur, quærentibus scilicet iis, in quorum diocesisibus frequentior ejusmodi matrimoniorum consuetudo inoleverat, qua ratione circa illa se gerere deberent. Matrimonia *conscientiæ* ea olim esse intelligebantur quæ inter virum & foeminam absque ulla solemnitate celebrantur; quæque hoc modo ducebatur foemina, *concubina* nomine appellabatur; sicuti videre est in *Canon. Christiano, dist. 74. & Can. Iis, qui eadem dis.* & in hoc ipso Opere

nostro *superiore lib. 9. c. 12. n. 2. & seq.* ubi hanc materiam prolixè tractavimus. Matrimonium etiam *conscientiæ* illud fuit, de quo sermo est in *cap. Quod nobis, de clandestin. desponsat.* matrimonium videlicet occultè ininitum, quod evulgari & manifestari non debeat, quamdiu conjugibus ipsis illud publicare non placuisset. Hujusmodi matrimonii probatio, sicuti & legitimorum natalium prolis ex eo susceptæ, à solo testimonio pendebat viri & mulieris, affirmantium se se verò matrimonio conjunctos esse. Hoc tamen testimonium nullius erat roboris & momenti, si fortè compertum fuisset aliud matrimonium ab altero ex conjugibus publicè celebratum, multò magis si reperti fuissent filii ex hoc publico matrimonio suscepti; nam tunc ex solo duorum conjugum testimonio neque occultum illud matrimonium satis probatum, neque legitima conditio prolis ex matrimonio susceptæ satis asserta dici potuisset; sicuti in laudatum textum scribendo affirmant Innocentius, Ostiensis, Joannes Andreas, Abbas, & Fagnanus. In pluribus Germaniæ locis, etiamnum sæpè contingit, quædam fieri matrimonia, quæ dicuntur *ad Morganaticam*; eaque sunt, quibus vir nobilis post susceptos ex prima uxore itidem nobili liberos, ea defuncta, cum continentia leges sine uxore observare non possit, coram Parocho, & testibus, obtenta prius à proclamationibus opportuna dispensatione, alteram ex humiliori ordine ducit, addita conditione, ut tam mulier, quam filii ex eo matrimonio nascituri, nihil sibi juris ex eo acquirere possint, præterquam ad ea, quæ ad victum sunt necessaria. Hujus conditionis vir & mulier à participanda mariti dignitate excluditur, & filii ab omnibus titulis, muneribus, & patrimoniorum avitorumque bonorum suc-

ces-

cessionè extranei censentur. De his matrimoniis Germani Scriptores tam Juristæ, quam Theologi, passim loquuntur; eaque legitime contrahuntur, tum *quoad substantiam*, ut dicunt, tum *quoad modum*; primum, quod ad substantiam pertinet, quia ineuntur, ut incontinentiæ peccatis aditus intercludatur; secundum, quod spectat adjectas conditiones, & pacta, quia hæc eò tendunt, ut filii ex prima nobili uxore suscepti, aliique, qui ad hæreditatem, & bona, deficientibus iisdem filiis, jus habent, ab omni præjudicio reddantur immunes. De his ipsis matrimoniis *ad Morganaticam* à Nobis actum est alibi, in loco scilicet mox à Nobis significando. In *tom. 7. Institutionum Juris publici*, aliquibus notis illustratarum per Joannem Fridericum Pffessingerum *p. 1310.* sermo est de his matrimoniis *ad Morganaticam*. At nostris hisce temporibus ea dicuntur matrimonia *conscientiæ*, quibus vir & foemina coram Parocho, aut altero Sacerdote ab eo, cui hæc sit auctoritas deputato, & duobus testibus familiaribus, sed omissis, ex indulto, denuntiationibus, connubio junguntur. Omnis cura adhibetur, ut hæc matrimonia occulta remaneant, ad evitanda hominum improbantium dicteria, aliasque molestias, quas facile subirent conjuges, propterea quòd alter ex iis nobilis sit, ignobilis alter, obscuræque familiæ; & quia non palam innotescunt, matrimonia *conscientiæ* dicuntur. Cum Nos munere Secretarii Congregationis Concilii fungeremur, die 9. Septembris anni 1724. Episcopis quibusdam instantibus, propositum fuit dubium, utrùm matrimonia hujusmodi *conscientiæ* nuncupata, licita censenda essent: eaque arrepta occasione, exarare non prætermisimus, & in publicam lucem edere quasdam Adnotationes, quibus materiam hanc totam illustrare

Tom. II.

curavimus; quæ typis impressæ leguntur in *Thesaurò Resolutionum tom. 3.* in causa, cui titulus *Dubium Matrimoniorum*, quæ proposita quidem fuerat anno & die, qui supra, sed non judicata; sicuti neque definita fuit in ea Congregatione, quæ habita est die 2. Decembris ejusdem anni, propterea quod Sacra Congregatio differendum censuit judicium, donec maturè perpensa & constituta fuissent, quæ necessariò requirerentur ad hæc matrimonia licitè perficienda; si enim ad recti normam exacta non fuerint, culpa non vacant; quamvis, celebrata cum fuerint coram Parocho, & testibus, valida & rata proculdubio debeant reputari.

XIII. Inficiari nemo poterit, hunc esse Ecclesiæ spiritum, ut publica inter Fideles matrimonia celebrentur; ideoque eam occultis hujusmodi nuptiis nequaquam favere; sicuti eruitur ex sex primis Canonibus à Gratiano collectis in *caus. 30. quæst. 5.* præter tot alia Conciliorum decreta relata in Collationibus Ecclesiasticis Parisiensibus *de Matrimonio tom. 2. lib. 1. collat. 4. §. 2.* Hic autem Ecclesiæ spiritus, & præteritis semper temporibus viguit, & nostris quoque etiamnum durat, cum à Tridentina Synodo renovatum fuerit Lateranensis Concilii decretum de publicis denuntiationibus pluriès ante matrimonii celebrationem in Ecclesia faciendis. Omnibus etiam clarè patent, certa quædam mala & absurda, quæ ab occultis matrimoniis, & *conscientiæ* nuncupatis, nascuntur, de quibus fusè agitur in dictis Collationibus *loc. cit.* & à Giberto *Consult. Canonic. de Sacramento Matrimonii tom. 2. consult. 63. quæst. 1.* & in nostra Constitutione, quam paulò post indicavimus. Equidem Saintebeuve *tom. 1. resolut. 161.* adduci non potest, ut matrimonia *conscientiæ* licita fateantur, nisi cum con-

Bb

ges

ges inter se vivere consentiant, non uti conjuges, sed ut frater & soror. Hæc tamen opinio nimis est à communi sensu remota, cum casus alii certè non desint, in quibus Superior dispensare necessariò debet à publicis denuntiationibus, & matrimonia *conscientiæ* permittere, quæ scilicet coram Parocho, & duobus testibus familiarissimis ineantur eo quidem fine, ut occulta maneant; sed simul etiam ut conjuges, non uti frater & soror, sed uti vir & uxor inter se conversentur. Nonnulli ex hujusmodi casibus recensentur in prædicta collatione Parisiensi, & in citata consultatione Giberi; aliosque Nos ipsi innuimus in nostra Constitutione, quæ incipit *Satis Vobis*, in tom. 1. nostri Bullarii num. 35. Et quidem in ea Constitutione, quæ in forma Brevis Epistolæ directa est & transmissa ad omnes Episcopos, Nos ea resumpsimus, quæ in Concilii Congregatione tunc minime definita adhuc pendebant. Cumque maturo & diligenti examine ea omnia perpendissemus, quæ visa sunt necessariò requirenda, ut matrimonia *conscientiæ* possent aliquandò permitti, quæque sint adhibendæ cautiones, ut proles ex his matrimoniis nascitura & ritu educetur, & nullum accipiat detrimentum sive in his, quæ pertinent ad vitæ sustentationem, sive in probatione legitimorum natalium, quos ex hujusmodi matrimoniis reverà sortietur, ea omnia in dicta Epistola distinctè exponere non omisimus, opportunas regulas indicando, quibus in hujusmodi casibus rectè procedi valeat. Quare, si in posterum dubia & postulata circa hæc matrimonia *conscientiæ* ab Episcopis proponantur, nihil aliud videtur esse præstandum, quam eos monere de observanda, & executioni mandanda prædicta Constitutione nostra; qua etiam

Apostolica Pœnitentiariæ Officium pro norma utitur quoties de matrimoniis hujusmodi agitur; ut videre est in alia Constitutione nostra, cujus initium est *Pastor bonus*, §. 39. Bullarii nostri tom. 1. num. 95.

CAPUT XXIV.

De nonnullis postulatis ad rem Beneficiariam spectantibus.

Non hæc sanè propositum Nobis est; ut omnia recenseamus postulata ab Episcopis Apostolicæ Sedi proposita, & singulas iisdem redditas responsiones; hoc enim opus esset, non una, alterave capituli pagina, sed vix pluribus voluminibus concludendum. Superioribus capitibus nonnulla gravioris momenti retulimus, & expendimus postulata ex iis, quæ Nobis præ manibus habere contigit; unde liceret Episcopis apertè deprehendere, Sedem Apostolicam numquam cessare, quin & perspicua dubiis in rebus exhibeat responsa, & opportunam, quoad fieri potest; opem, auxiliumque afferat ad eos levandos assiduis, gravibusque sollicitudinibus, quibus satis, superque obsidentur, ac veluti opprimuntur, qui curæ præstant animarum. Hoc itaque capitulo agemus, ut ipsa pandit illius inscriptio, de aliquibus postulatis ad rem Beneficiariam spectantibus; deinde operam opusque hoc nostrum concludemus proximo, novissimoque capitulo, expendentes regulas, quas sequi debent Episcopi, dum suis in diocesis Missarum reductiones faciunt; animadvertimus enim, quamvis ab Episcopis etiam extra relationem status suarum Ecclesiarum hujusmodi facultas postularetur imminuendi per diocesim Missarum onera, tamen sæpè sæpius id ipsum in memorata relatione præstari.

Cum

II. Cum sanctæ memoriæ Pontifici Pio VI. innotuisset, complura identidem in Beneficiorum resignationes, ac permutationes irrepere absurda, secundo Pontificatus sui anno Constitutionem evulgavit incipientem *Officium*, quæ est num. 42. inter ejusdem Pontificis Constitutiones in antiquo Bullario edit. ann. 1586. pag. 992. qua Ordinariis suspendit ad tempus auctoritatem admittendi Beneficiorum resignationes, & permutationes, usque dum ipse de eadem re opportunè statuisset. Proximo autem anno alteram edidit Constitutionem incipientem *Quanta*, quæ est 38. Bullarii veter. tom. 2. in qua postquam nonnullas statuerat moderationes, ac declarationes circa tempus, & modum, quibus in posterum admittendæ essent ab Ordinariis Beneficiorum renuntiationes, quæ à Beneficiatis in ipsorum manibus fiunt; prohibuit Episcopis, aliisque collatoribus, in quorum manibus cujuslibet Beneficii resignatio fieret, ne idem Beneficium, cujus resignationem admisissent, aut suis, aut resignantibus consanguineis, affinibus, vel familiaribus conferrent. In editionibus memoratæ Constitutionis S. Pii V. incipientis uti dictum est: *Quanta*, hæc leguntur verba: *Ceterum precipimus, atque interdicens, ne ipsi Episcopi, aut alii collatores, de Beneficiis, & Officiis resignandis prædictis, aut suis, aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circulum multiplicatarum in extraneos collationum, audeant providere*; ubi deprehenditur sanè manifestus typographi error; neque etiam legendum est *admittentium consanguineis*; sed utique *dimittentium consanguineis*; uti optimè notavit Fagnanus in cap. *Non sine*, n. 45. de Arbitris, & latius persequitur doctus Præsul Marcellus Se-

verolus, quem tùm honoris causa, tùm amoris, quo illum, dum viveret, prosecuti fuimus, libenter hæc nominamus. Videatur ipsius Allegatio typis edita; quæ est ordine trigesima inter Allegationes Hieronymi Palma junioris, ante num. 1. Juvat, & illud animadvertere, in septimo Decretalium libro, qui sub Pontifice Clemente VIII. in publicam lucem emittendus erat, sed ut alibi diximus, ideo evulgatus non fuit, quia, cum in ipsum identidem inserta fuerint Tridentini Concilii Decreta, si curi prohiberi non poterant Canonis, quia ea interpretarentur, ita aditus patefactus fuisset violandæ Summi Pontificis Pii IV. Constitutioni, qua vetantur privati homines sacrum Tridentinum Concilium commentari, atque interpretari, cum id Sacræ Cardinalium Congregationi, ejusdem Concilii interpreti, privatim sit reservatum; in hoc (inquam) septimo Decretalium libro, cap. 1. de renuntiation. animadvertere juvat insertam S. Pii V. Bullam, in qua verbo *admittentium*, substitutum legitur *dimittentium*. Videri etiam potest nostra *Institutio* 91. Latina editionis. §. *Attamen licet*.

III. Præstitutis itaque in laudata S. Pii V. Constitutione finibus, quibus vel nunc licet Episcopis Beneficiorum renuntiationes admittere, firma tamen semper prohibitione, ne eadem Beneficia suis, aut resignantium consanguineis, affinibus, vel familiaribus conferant; Cremonensis Episcopus in relatione status Ecclesiæ suæ, sequens Congregationi Concilii quæsitum proposuit: an videlicet, si Parochus Paroeciam in Episcopi manibus renuntiaret, Episcopus verò, concurrentibus omnibus, quæ in Piana Constitutione requiruntur, renuntiationem admitteret; cum ad eam ritè conferendam